

Z P R Á V Y.

Zapomenuté jubileum. *Nepovšimnuto zůstalo nedávno pamětihodné jubileum, věc zajisté zvláštní u nás, kde se tak pečlivě zaznamenává a po př. i oslavuje každé významné i bezvýznamné výročí. — V dubnu letošního roku bylo tomu sedmdesát let, co bylo vydáno císařské nařízení z 20. dubna 1854, č. 96 ř. z., »kterým se vydává předpis pro výkon opatření a nálezů zeměpanských a policejních úřadů«, všeobecně známé pod poněkud kratším, avšak výstižným názvem »Prügelpatent«. Patří k málo zbytkům slavné doby Bachovy a nutno uznati, že má tuhý život. Nesčetněkrátě byl již vysloven požadavek, jak za Rakouska tak i za republiky, že by měl býti odstraněn a nahrazen zákonem odpovídajícím spíše změněným ústavním poměrům, avšak Prügelpatent se drží, a jest ho vydatně používáno.*

Když zákon sám, jak Nejvyšší správní soud již několikrátě rozhodl, ústavě republiky neodporuje, praktikování jeho těžko se srovnává s duchem ústavy. A není právě povznášející, vidíme-li, že se opět a opět vydávají nařízení a činí opatření na základě § 7, pro která by se jinak těžko hledal zákonný podklad v celém našem právním řádu, a jimž poukaz na § 7 zákonitosti nedodává. —

A tak, věnujíce Prügelpatentu jubilejní vzpomínku, činíme tak s tím vroucím přáním, aby to byla vzpomínka za jeho platnosti poslední, abychom, až tomu budou tři čtvrti století, co byl vydán, mohli říci: Prügelpatent nazývalo se kdysi císařské nařízení

Volba povolání tak, aby vyhověla pokud možná všem sklonům určitého jednotlivce, je jistě otázkou velmi těžkou a u nás, kde jen několik málo měst má zařízené poradny pro volby povolání, je každá rada drahá. Ostatně tyto poradny fungují nejspíše pro živnostenskou mládež, t. zv. třídy inteligentní se jich straní a byl by to jistě zvláštní ojedinelý případ, aby abiturient před vstupem na vysokou školu obracel se k nim o radu. Obvyčejně má již abiturient příští dráhu v několikero směrech rozhodnutu, ovšem častěji ve smyslu negativním, kam nepůjde, a teprve v poslední chvíli několik hodin před zápisem rozhoduje se pak pro určité povolání, když před tím se neinformoval a zbůhdarma utrácel čas nabyté svobody. Proto vítáme každý pokus informovati studenty odcházející ze střední školy a jsme vděčni OHČS v Brně, že cyklus přednášek konaný minulého roku vydalo také tiskem*).

*) »Student a volba povolání« 8^o str. 193. Něco podobného výhradně však pro práva přichystal také »Všehrd«, v přednášce prof. Hory (viz »Všehrd« roč. V. str. 46). Informaci kolegům na právnickou fakultu již vstoupivším má sloužiti i »Památník Všehrd«, které otevře obzor právníckého studia po nejedné stránce a objasní studijní otázky po dosud neznámých oborech.

Je sice snadno dávatí egoistické rady, jak to čítáme v listech deních i na nárožích, aby nevstupovalo se na to které řemeslo a pod., ale je těžší zcela objektivně podati výčet dobrých i stinných stránek určitého povolání. Ve zmíněné knížce se to podařilo skoro většinou. Není zajisté třeba opakovati, že právě na práva vstupuje se skoro bezmyšlenkovitě a neinformovaně. Než práva v této brožuře zastoupena jsou výborným výhledem prof. Kallaba. Především dobře je konstatován fakt, že lidé, kteří se rozhodují pro medicínu, filosofii a pod., vždy berou si za vzor osobnosti vynikající, kdežto většinou ti, kdož na práva vidí své vzory ve špatných právnících a nechápou, co energie a úsilí je třeba, abychom se stali dobrými právníky. Málo který tuší jaké všestrannosti a pružnosti vyžaduje právnícké studium, a jak nesmíme se státi jednostrannými, ani amatéry, nýbrž musíme býti dokonalými odborníky. Platí tu jistě devisa, že obyčejným právníkem je možno se státi zaplacením tax u okénka na kvestuře, dobrým a dokonalým však právníkem až po vytrvalém a vyčerpávajícím studiu. Kromě toho jistě málo abiturientů tuší, jak je stále nutno se vzdělávati, doplňovati své vědomosti i po fakultních studích, abychom nezkostnatěli a nezastarali. Za mnoho slov mluví nejlépe z přednášky Kallabovy, místo, jež budiž dovoleno ocitovati doslovně:

»Přihlédneme k jedné stránce zvláště, totiž k praktické vědě technické a to proto, ježto většina právníků studuje, aby své právnícké vědomosti později v praxi uplatnila šablonovitě. Jako v lékařství byl by lékař špatný, kdyby se jen věnoval svému povolání bez znalosti přírodních věd, právě tak byl by špatný právník, který by se věnoval jen praxi právnícké, poněvadž právě to přízpůsobení vědomosti potřebám konkrétního případu vyžaduje úplné ovládnání vědeckých předpokladů, a to proto, že jinak nedovedeme vystihnouti zvláštností konkrétního případu, nedovedeme správně uhodnouti prostředky, kterých určitý případ právě potřebuje. Právnictví jako praktická věda jest dovednost spočívající na vědeckém poznání, jest to pro právníky prostředek k vlastní činnosti, již jest praktická úprava vztahů mezi lidmi podle zásad právních. I tato činnost však nemůže býti jen používáním vědeckých logicky přesně zpracovaných poznatků, protože život jest mnohem mnohotvárnější než může pojem vytvořiti. Dobrý právník se poznává podle toho, že neupadne do bezduchého používání šablon, ale vystihne každý případ. Nestačí tedy jen vědecká příprava, nýbrž jest třeba i povahy, schopností, nadání. Ryzímu praktiku obyčejně chybí hlubší vědecký názor, vnitřní souvislost, zejména duševní hodnocení a pochopení různosti individuálního zájmu. Důsledek toho jest, že pro nedostatečnost průpravy upadá do rutiny a snaží se vystačiti s omezenou zásobou politických vědomostí.«

Zdaž není v tomto stručně vysloveno vše, co se od právníka bude požadovati? A může kdo z nás lépe poraditi abiturientům právě teď se chystajícím opustiti středoškolské lavice, než těch několik předcházejících vět?

Prof. Dr. Jiří Hoetzel, řádný profesor právnícké fakulty university Karlovy v Praze, slavil v těchto dnech své padesátiletí. Mladý právnícký dorost gratuluje srdečně svému věhlasnému učiteři a pevně věří, že dlouho bude se těšiti z přízně, kterou mu prof. Hoetzel vždy prokazoval.*)

K. S. Grünhut osmdesátníkem. Činíme tu zmínku k jubileu jednoho z nejznámějších jmen středoevropských právníků. Karel Samuel Grünhut narodil se 3. srpna 1844, je rodákem ze Slovenska, z Burského Sv. Jiří. Působil — jako mladší vrstevník Ungerův a Glaserův — na universitě vídeňské jako profesor práva obchodního a směnečného, z kteréhožto oboru napsal řadu dobrých knih («Die Lehre von der Wechsel-

*) Odborný posudek vědecké práce prof. Hoetzla přineseme příště.

begebung nach Verfall«, »Das Recht des Kommissionshandels«, »Das Wechselrecht«, dále »Das Enteignungsrecht«). Nejznámějším však se stal jako vydavatel a spolupracovník znamenitého a oblíbeného právníckého časopisu »Zeitschrift für das Privat- und öffentliche Recht der Gegenwart«, který vycházel od roku 1874 do 1916, zachováváje si stále vysokou úroveň a čítaje mezi svoje spolupracovníky významné theoretiky všech oborů právních věd.

—n—

Prof. Bohumil Baxa padesátníkem. Dne 21. července tohoto roku slavil děkan právnické fakulty university Masarykovy v Brně profesor JU & PhDr. Bohumil Baxa své padesáté narozeniny. Ovšem u pracovníků rázu profesora Baxy neznamená takovýto mezník číselný také hranici v jeho činnosti. A proto ani nesmíme snad činiti z pouhé číslice uzávěry, které by jistě byly mylné. Ostatně přehledněme-li jeho dosavadní činnost třeba jen letmo, poznáme ihned na první ráž úsilovnou jeho práci od prvých počátků odborného působení. Baxa nejprve se obrátil k povšechným otázkám zvláště první svou prací uveřejněnou v České Revui roku 1903 »Nejstarší zákonník světa (bábyl. krále Hammurabiho)«, pak však další svou prací tamtéž uveřejněnou r. 1905. »Francouzští spisovatelé a česká otázka« již se zřejmě objevuje jeho postup v práci, orientovaný zprvu historicky, a později ústavněprávně. Tim směrem pokračuje ve svých dalších studiích »O přihlášení zemí koruny české k Německému Bundu« (Čas. Čes. Mus. 1905) a pak »Absolutismus, konstitucionalismus, parlamentarismus« (Čes. Nár. Hlídka 1907) a z téže doby pojednání více příležitostná »Rozlučka státu a církve ve Francii« a »Rakousko-uherské vyrovnání« (obojí tamtéž 1907). Tehdy kolem roku 1908 připravoval se Baxa na historickou dráhu také dalším studiem na fakultě filosofické, na níž r. 1905 byl složil druhý doktorát z filosofie. Jako výsledek pilných studií pak r. 1906 uveřejnil v »Knihovně Sborníku věd právních a státních« (řady B čís. 9) první větší práci, byť zbarvení historického, přece již jevící prvé známky odklonu k nově zvolenému poli působnosti. Je to soubor statí nadepsaný »K dějinám veřejného práva v zemích koruny české 1780 až 1848«, která však zůstala neukončena (pouze I. díl). Teprve ve druhé své knize z r. 1908 »Inkolát a indigenát v zemích koruny české« (v téže knihovně ř. B. čís. 16) přestoupil na pole historické, jemuž se později věnoval svým učitelským úřadem, zejména když byl povolán po převratě (23. července 1919) za řádného profesora pro dějiny práva na území republiky československé na právnickou fakultu Masarykovy university v Brně. Ale svůj sklon nemohl Baxa nikterak zapřít. A proto vrací se záhy k veřejnému právu studiem z parlamentarismu, o němž již dříve — jak jsme se výše zmínili — pracoval, srovnávací studií »Parlament« (neukon., jen díl I.) z r. 1913 a pak »Právní povaha řádů parlamentních« (1919). V tomto směru pokračoval i ve studii o »Župním zřízení« (Mimoř. sjezd čes. okresů) a pak články uveřejněnými ve »Vědeckých ročenkách brněnské fakulty« (»Vývoj a dnešní stav myšlenky zastupitelské ve sborech zákonodárných, Zásada dělení moci ve státu a soustava parlamentní«.) Za války neúnavně přispíval do známé odborně popularisační sbírky »Za vzděláním« drobnými studiem »Sněm království Českého« (1913), »Říšská rada« (1917), »Stát« (1917) a pokračoval v této činnosti po převratu v »Občanské knihovně« (»Republika, Parlament, Formy republiky, O vládě parlamentní, v »Knihovně Národa« (Autorita státní) a pod. Po převratu účastnil se také prací v revolučním Národním Shromáždění, zvláště jako expert při zdělávání parlamentních jednacích řádů. Přesídliv do Brna na své nové působiště, byl při založení moravské odbočky pražské Státovědecké společnosti a na fakultě je od jejího počátku předsedou a známým vlídným examinátorem v komisi pro první státní zkoušky.

Z tohoto stručného výčtu Baxovy bohaté činnosti je jistě nepochybné, že jeho padesáté narozeniny mohou znamenati pro jubilanta pouhou příležitost k přehlednutí dosavadní jeho práce, nikoliv metu konečnou.

Ča.

Profesor dr. L. Spiegel slavil tyto dny šedesáté narozeniny. Ač národnostní náš odpůrce, ba právě proto, vzpomínáme spolu s německým světem tohoto učence bystrého právníckého postřehu, krásného slohu a jasných myšlenek, jenž jest ozdobou právnícké fakulty německé university. Není našim úkolem, abychom vylíčili jeho působení a vliv, než chceme aspoň touto vzpomínkou připojit se k jeho gratulantům. V.

In memoriam Jar. Steinbach. Dne 3. června t. r. zemřel v Praze generál justiční služby Jaroslav Steinbach, vicepresident vojenského soudu nejvyššího v Praze. Před převratem byl v zákonodárném oddělení ministerstva války a po převratu odešel ihned do Prahy. Steinbach nebyl pouze praktický právník, nýbrž zabýval se také teoretickými studiemi, z nichž vyšla jeho znamenitá práce — překlad vojenského trestního řádu s poznámkami a doplňky, jež jsme měli příležitost oceniti v minulém ročníku (str. 164). Podle některých zpráv zůstaly v pozůstalosti také některé jiné práce, jež by byly stejně vítány a mezi nimiž zejména vojenský trestní zákon v českém překladě je velmi důležitý. V.

Nevzpomenuté jubileum připamatoval nám dobře pěkným článkem v »Národních Listech« Ad. Vašek dne 31. srpna t. r. poukázav, že je tomu právě 60 let, co zrodila se česká i moravská obecní a okresní samospráva. 16. dubna roku 1864 bylo vydáno obecní zřízení pro Čechy a zanedlouho potom dne 5. září téhož roku byl vyhlášen zákon o zastupitelstvu okresním ze dne 25. července. Na Moravě však došlo k zákoně úpravě samosprávy již rok před tím (1863)), avšak poněvadž bylo k ustavení obecních a okresních zastupitelstev zapotřebí určité doby, spadá jubileum šedesátého výročí skoro v tutéž dobu. Vašek pokusil se stručně nastíniti genesi zákona obecního na Moravě a poněvadž dosud si nikdo nepovšiml této významné události politického života našeho, je třeba tím více uvítati práci Vaškova, tím spíše, že jsme si dobře vědomi významu naší samosprávy v době útisku. Ča.

K studiu absolventů obchodních akademií na právnických fakultách. Čs. A. S. Právník v Brně usnesl se jednomyslně na své mimořádné valné hromadě, konané dne 4. června 1924, podati jménem všeho dorostu právníckého, v něm organisovaného, proti výnosu ministerstva školství a národní osvěty ze dne 26. února 1924 čís. 148.479/1923-III., jímž se zmocňuje děkanství právnícké fakulty Masarykovy university, aby až na další přijímalo za řádné posluchače absolventy obchodních akademií, kteří složili fakultativní zkoušku dospělosti a doplňovací zkoušku z latiny a filosofické propedeutiky, co nejdůrazněji protest, v němž se praví*):

Uvedený výnos ministerstva školství a národní osvěty činí průlom do celé řady zásad, na nichž vybudováno jest studium na universitách, zvláště na právnických fakultách.

Činí předně průlom do samých základů tohoto studia, neboť odstraňuje dnešní předpoklad, na kterém jest vybudováno studium na universitách, totiž vzdělání humanistické resp. lingvisticko-filosofické, a klade mu na roven absolvování školy měšťanské a odborné školy obchodní. Jak z učebné osnovy pro obchodní akademie (výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 7./V. 1921 č. 34.000) vysvítá, jest vyučování toto neseno duchem zcela odborným od počátku až do konce: obchodní nauka, účetnictví, obchodní korespondence, cvičný kontor, kupecké počty, nauka o zboží, kupecká nauka právní, národní hospodářství, algebra a politická arithmetika, jazyk český (při čemž má se hleděti zvláště k oborům souvisejícím s obchodem*), němčina (jež vrcholí v četbě a řečnických cvičeních z oborů přístupných duševnímu obzoru žactva, zvláště o thematech hospodářských*), dějepis (jehož

*) Uveřejňujeme celé odůvodnění protestu kromě důvodů, které odpadly zevšeobecněním výnosu na všechny právnícké fakulty republiky.

cílem jest podati přehledný a stručný obraz vývoje lidstva se zvláštním zřetelem k poměrům obchodním a v němž dějiny politické se probírají až na vývoj novověký »jen v hlavních rysech« (!), zeměpis (při němž budíž stále hleděno k vzájemným obchodním stykům států), tělověda, občanská výchova a těsnopis vedle jednoho cizího jazyka, (v němž »má se bráti zřetel k obchodní korespondenci«). Toto studium nelze pokládati za dostatečnou průpravu pro studium práv. Na tomto nedostatku předběžného vzdělání ničeho nezmění ani doplňovací zkouška z latiny a filosofické propedeutiky složená na obchodní akademii. Neboť systematické, linguistické a filosofické studium dnešních gymnasií a škol reálných nedá se nahraditi primitivním osvojením jazyka latinského, aby bylo možno přeložiti několik latinských textů z latiny do češtiny, a namemorováním několika základních filosofických pojmů.

Ministerský výnos přehlíží dále vlastní cíl právnického studia. Cílem právnického studia jest ovládnutí metody věd právních. Nejde tu o zjednání určité zásoby vědomostí praktických, nýbrž o umění právníckého myšlení, jež se jeví ve schopnosti tvořiti pojmy a logicky správně usuzovati. Úkolem fakulty právnické není výchova úředníků a jiných praktických právníků, nýbrž snaha vyšší, ideální. Dosažení tohoto cíle předpokládá u studentů vždy hlubší zájem, kterého u prakticky školených obchodních akademiků žádati nelze. Od nich nelze také očekávati, že vstoupí do právní praxe, zejména do úřadů státních, s onou dávkou idealismu, k němuž snaží se vésti program studií na středních školách neodborných a právnických fakultách, a který dává jedinou záruku, že absolvent práv bude při své činnosti přihlížeti vždy k prospěchu obecnému pod zorným úhlem idee dobra a spravedlnosti.

Z těchto důvodů protestujeme jednomyslně proti uvedenému výnosu ministerstva školství a národní osvěty. Za těchto okolností pozbyly by svého významu dosavadní teoretické, na podkladě humanistickém vybudované typy středních škol, a tento problém nemohl by býti řešen jinak než předechozí zásadní reformou celého studia středního školského. Ohražujeme se proti postupu ministerstva školství a národní osvěty v této otázce zvláště také proto, že tento tak dalekosáhlý reformní krok učiněn byl pouhým interním výnosem ministerstva, aniž před tím poskytnuta byla možnost vysloviti se o vhodnosti a účelnosti tohoto opatření. Jestliže ministerstvo školství a národní osvěty v jiných otázkách reformních počíná si velmi svědomitě a obezřetně, jestliže na příklad při reformě občanské a nižší střední školy svolává ankety, dotazuje se odborníků škol nižších, středních i vysokých jakož i korporací studentských a poskytuje veřejnosti dosti času, aby otázku prodávávala v časopisech odborných i denním tisku, zasluhuje jistě stejných ohledů jako reforma nižšího školství i první krok k reformě studia právnického. Jest na pováženu, že věc významu tak dalekosáhlého a celostátního byla řešena parciálně a pouhým výnosem ministerským, když otázky často podružného významu řeší se rozhodnutím sboru zákonodárného.

Nové zákony. Upozorňujeme tu na několik důležitých zákonů vydaných v červenci a v srpnu t. r.

Zákon o úplatkářství a proti porušování úředního tajemství (č. 178/24) je charakterisován snahou zachytiti trestně činy nedostatečně trestaně zrušeným § 311 tr. z. rak. a pod. zákony uher. Zavádí nový pojem úplatkářství aktivního (§ 2) a pasivního (§ 3), jež trestá jako přečin, jde-li o nepatrný prospěch jako přestupek. Skutková podstata je definována široce a trestá se stejně i nabídka, slib nebo poskytnutí nikoli nepatrného prospěchu osobě třetí za to, že osoba ta užije u veřejného činitele svého vlivu, jakož i žádá-li tato třetí osoba nebo sobě nebo jiné osobě dá slíbiti neb poskytnouti takový prospěch za uvedenou činnost. Dle § 4 trestá se i každé dodatečné podplácení. Podmínkou trestnosti je, aby příjemce prospěchu neměl na něj práva.

Zákon o zrušení svěřenství (č. 179/24) dovoluje, aby poměry uvolněného jmění svěřenství byly upraveny dohodou oprávněných (§ 2, odst. 1.), která nesmí odporovati účelu toho zákona a podléhá schválení svěřenského soudu. Nebude-li do zákonné lhůty předložena soudu, nastane úprava dle zákona: držitel svěřenství stane se vlastníkem omezeným vzhledem k tak nabytému jmění fideikomisární substitucí ve prospěch prvního čekatele. Jiné nástupnické nároky zanikají.

Dle zákona o inkompatibilitě (neslučitelnosti) (č. 144/24) může býti člen Národního shromáždění, u něhož nastane některý případ § 1—8 tr. z., zbaven výrokem volebního soudu svého mandátu v určitém případě ihned, jindy jen nevzdá-li se činnosti uznané za inkompatibilní. Řízení je dosti těžkopádné vyžadujíc součinnosti předsedy, předsednictva, plena, podle okolností i inkompatibilitního výboru (§ 14.) a volebního soudu. Zmíněný výbor rozhoduje jen zásadním usnesením o tom, zdali určité skutečnosti spadají pod předpisy § 1—8 t. z.

Zákonem č. 145/24 byla změněna některá ustanovení o volebním soudě.

V oboru práva správního jest zaznamenati zákon o hornických soudech rozhodčích, jímž nahrazen byl zákon dosavadní (č. 145/20). Zákon o ochraně výroby rostlinné (č. 165/24) jedná v hlavě I. o ochraně ušlechťování rostlin, hlavě II. které má zabezpečiti šlechtěný materiál před cizím sprášením. Hlava II. obsahuje základní ustanovení o ochraně kultur rostlinných před škodlivými činiteli ponechávajíc podrobnou úpravu vládním nařízením. V § 27 zrušena je řada právních předpisů nesrovnávajících se s tímto zákonem. Slov. i § 10 z. č. 169/24.

Civilní řád soudní platný na území býv. Uherska (zák. čl. I. 1911) byl částečně změněn a doplněn zákonem č. 164/24. Ský.

Exkurse semináře prof. Dra Milschuha do Jablonce n. N. 26. a 27. května navštívili účastníci této exkurse v čele s p. prof. dr. Mildschuhem a p. doc. dr. Horáčkem Jablonce a okolí za účelem praktického poznání jabloneckého průmyslu. Průmysl tento, který se provozuje v okrese jabloneckém, semilském, turnovském, libereckém a zejména pak v širokém pruhu územním od Jablonce ku Harrachovu, je tak rozmanitý a bohatý svými výrobky, že tyto není možno, dle tvrzení odborníků, ani všechny vypočítati. Možno snad jen říci, že t. zv. jablonecký průmysl zahrnuje v sobě výrobu vši bijouterie i různých odborných předmětů denní potřeby nejenom ze skla, ale i ze všech kovů, celluloidu, porculánu, galalithu, rohu, emailu, dřeva atd., často v různých kombinacích těchto materiálů. Průmysl tento přes všechnu konkurenci zejména německou, francouzskou, americkou a japonskou si zachovává vůdčí postavení na světovém trhu, pro náš stát je pak jedním z hlavních odvětví naší výroby a jedním z nejdůležitějších základů naší hospodářské potence. Vývoz jabloneckého zboží přesahuje miliardu Kč ročně, a není na celém světě země, kam by nesměřoval. V průmyslu tomto pracuje zde několik tisíc závodů s počtem dělnictva, který je odhadován na 50—100.000. Přesná statistika není možná, poněvadž výroba je jednak domácká, jednak se provozuje v malých a středních závodech (skoro v každém domě v této krajině jsou dílny na výrobu jabloneckého zboží), a konečně ovšem i v továrnách. Celý výrobní proces je zpravidla rozložen tak, že surovinu, na př. sklo v tyčích, dodává huf brusiči, raffinéru atd. (je zde provedena velmi detailní dělba práce), který ji zpracuje buď ve vlastním závodu nebo dává zpracovati dělníkům domáckým, a hotový tovar jde pak koncem týdne prodati do Jablonce vývozním domům. Tyto vývozní domy (je jich v Jablonci několik set) jsou spojovacím článkem mezi tuzemským výrobcem a zahraničním odběratelem; výrobce se stará o technickou, výrobní stránku, exportér pak o odbyt jeho. I závody tak ohromné jako fma Riedel v Dolních Polubnech vyváží část své produkce prostřednictvím jabloneckých vývozních domů; jako naopak zase není řídkým zjevem, že

vývozní dům má vlastní výrobu jabloneckého zboží (tak přední vývozní firma brá Mähla má velkou továrnu na kovové zboží ve Smržovce a pod.).

Exkurse navštívila některé závody, které se vyšinuly na úroveň tovární velkovýroby. Tak 26./V. prohlédnuta byla skelná huť fmy Sudek v Horním Kukoníně, která vyrábí skleněné tyčinky, polotovary určené ku dalšímu zpracování; dále velká továrna na celuloidové desky z Německa (Mannheim, Spýr) a zpracuje je na nejrůznější bi-jouterii. Vše je určeno pro vývoz, zvláště do Afriky. Téhož dne pak prohlédnout ještě vývozní dům fmy Saebse a spol. 27./V. navštívila exkurse továrnu na kovové zboží fmy Jäger, která zaměstnává 100 dělníků a vyvážá do západní Evropy a zámorí. Potom odjela výprava z Jablonce do Dolní Polubné, kde navštívila sklárny fmy Riedel. Ohromné továrny tyto tvoří vlastně celou osadu Dolní Polubny, zaměstnávají 2200 dělníků a jsou největšími závody na výrobu dutého skla. Zde jsou hutě, brusírny, raffinerie a vyrábí se tu duté sklo všech druhů, zejména i skleněné perle a t. zv. bangles, to jest skleněné náramky, které kupuje hlavně Indie. Vývoz jde mimo Indii zvláště do Anglie a U. S. A. Pozoruhodny jsou museum a vzorkovna výrobků těchto závodů. Když účastníci zájezdu shlédli ještě desenské vodopády a přehradu, vrátili se 27./V. přes Tannwald-Zel. Brod z této neobyčejně bohaté a zdařilé exkurse zpět do Prahy.

Jest nám milou povinností poděkovati ještě zde p. prof. Patočkovi z Jablonce za jeho arrangement celé exkurse, jakož i jednotlivým pá-nům ředitelům a dílovedoucím závodů, které výprava navštívila, za velmi laskavé a ochotné provedení a poskytnutí cenných informací.

St. Režný.

LITERATURA.

Dr. V. Dvorský: *Základy politické geografie a Československý stát*. Č. Čten. Pr. 1923, str. 132. Dvorského kniha podává jednak základní všeobecné zásady politické geografie, vědy, jež se nezabývá popisem území, nýbrž jeho významem pro stát a jeho vývoj, jednak stručnou politickou geografii našeho státu. Autor zabývá se nejprve poměrem území státu a národa. Vychází z tese, že stát vzniká působením vlivů, vycházejících z území, (myšleného jako komplex i s podnebím a organismy rostlinnými i zvířecími); národ jest vytvořen státem, nikoliv opačně. Tak na př. teritoriální stát mezi mořem, Rýnem, Alpami a Pyrenejemi vytvořil z četných ethnických prvků národ francouzský; říše velkomoravská vytvořila československý národ (proti tomu ovšem lze poukázati na poloostrov pyrenejský a skandinávský, kde za stejných podmínek a na jednotném geografickém území vznikly dva národy, viz Duguit: *Svrchovanost a svoboda*, kap. II.). Veliký význam pro vývoj státu přičítá vedle povahy území jeho poloze genetické, kterou rozděluje na hřbetovou a poříční, po př. přímořskou. Vůbec proti lidské složce státu velmi vyzdvihuje složku teritoriální, obyčejně podceňovanou, ale zabíhá zas do druhého extrému, přehlíží příliš složku lidskou, a konec konců celé dějiny by vyložil z vlivů územních. Z povahy území státního a jeho polohy, chce také vyvozovati směrnice pro naši politiku vnitřní i zahraniční, neskrývá při tom své názory nacionalistické a protisocialistické a podle toho zahrocuje své vývody. O této části nemůžeme se zde ovšem blíže šířiti. Kniha jest u nás svého druhu asi první, a v tom jest její nepopíratelný význam, ukazuje nám značné možnosti zeměpisné vědy ve směru u nás málo povšimnutém. Skutečnou předností knihy jest, že jest stylově velmi pěkně a obratně psána, jest přístupná téměř každému čtenáři; autor snaží se býti co nejoriginelnější, velmi rád překvapuje čtenáře svými myšlenkami.

J. B.